

MAGAZIN

cultural-istoric și de informație

REVISTĂ A ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Director: Vasile TODI

Redactor-șef: Ștefan TARJOC

Nevoia de lideri consensuali la machidoni

Distins auditoriu, iubiți cosângeni

Pentru că nu există aromân care să se rătăcească în labirintul dialectului dacoromân, dar nici român să poată fi «vândut» în balanța dialectului aromân, mă voi adresa domniilor voastre, dintr-un motiv lesne de priceput, în sfânta limbă română.

Oameni buni, se întâmplă în această lună a lui august, care vine în

a opta lună a anului din latinescul augustus, două întâlniri majore ale machidonilor. E vorba, în ordinea lor calendaristică, de întâlnirea anuală organizată de Societatea de Cultură Macedo-Română din România, condusă de domnul profesor Zbughea și de o altă întâlnire tot anuală și tot în Dobrogea, ținută de Comunitatea Aromânilor din România, condusă de domnul profesor Costică Canacheu. Țin să subliniez din început și rog să fiu bine

ÎNTREBARE DE ÎMPROMUT

"Ce caută politicienii (unii masoni și homosexuali) în Colegiul Electoral Bisericesc?"

înțeles, că Organizația Internațională a Aromânilor respectă și recunoaște atât cele

Vasile Todi

Președintele Organizației Internaționale a Aromânilor
(Discursul a fost rostit la conferința de presă a O.I.A de vineri, 17 august 2007)
(continuare în pag. a 2-a)

Smerenia e cea mai mare virtute

De fapt, este mântuitoare, dar, mă scuzați, fac o rectificare: "Smerenia te duce până la Dumnezeu și dragostea gustă din Dumnezeu!" Iubirea, dar o iubire smerită. Smerenia destul este smerenie. Singura cale este smerenia.

Am fost prin Grecia la o mănăstire și o călugăriță m-a rugat să scriu ceva pe o vedere. Și am scris așa: "Singură smerenia". Și a înțeles imediat - îi traducea cineva. Și a căzut imediat în genunchi. Căci și-a dat seama de importanța smereniei. Și ele știau că într-adevăr, aceasta este calea. S-a smerit Hristos, care e Dumnezeu, Care e Stăpân, care ne ține cu dragostea Lui pe toți și lumea și firele de iarbă. S-a smerit Hristos și noi să nu fim smeriți? Ce ziceți?

Arhimandrit Arsenie PAPACIOC
Mănăstirea Sf. Maria - Techirghiol

Poezie adevărată

CA ȘI CÂND

„bună seara, iubito !” te aștept ca din cer să-mi aduci continente de palid mister cu trenul acesta personal și stingher „bună seara, iubito !” te aștept ca din cer

„bună seara, iubito !” pot să-ți spun prin cuvinte că puține mai sunt pe pământ lucruri sfinte că intră iubiri prematur în morminte „bună seara, iubito !” pot să-ți spun prin cuvinte

L
U
C
I
A
N
A
M
E
S
C
U

„bună seara, iubito !” sunt destui care vor să ne pună la ușa iubirii zăvor să pună cătușe cuvântului dor „bună seara, iubito !” sînt destui care vor

„bună seara, iubito !” te aștept ca și când numai dragostea noastră ar fi pe pământ mai presus de căderi, de măriri, de cuvânt „bună seara, iubito !” te aștept ca și când

Sfinții Ardealului

CEI TREI CARE AU FĂCUT UNIREA

Cred că nu a fost suficient scoasă în evidență o împrejurare cu totul remarcabilă a istoriei spațiului transilvan (ardealo-banatic) din veacul al XIX-lea, împrejurare care a făcut cu putință "Marea Unire" din 1918.

Este vorba de faptul că trei macedo-români, au creat realitatea faptică, terenul, care a îngăduit unirea spațiului ardealo-banatic cu România, într-o manieră care uluiește și azi, prin eficacitatea și repeziciunea cu care s-a făcut.

Acești trei oameni au fost: în domeniul organizării politice, Alexandru Mocioni, în cel duhovnicesc, Andrei Șaguna, iar în cel cultural-economic, Emanoil Gojdu. Dar poate cel mai de seamă și trainc efect l-a avut acțiunea lui Emanoil Gojdu.

Născut în Oradea în februarie, 1802, din părinți macedo-români săraci, el avea să

ajungă unul dintre cei mai de seamă avocați ai Ungariei și bun prieten cu Deak Ferenc, (numit de

către contemporanii lui unguri "părintele patriei maghiare" și pe care Gojdu îl considera ca fiind tot macedo-român de neam dintr-o familie, Pescaru). Gojdu era mândru de originea lui macedo-română și de credința lui ortodoxă pe care nu le-a ascuns nici când a ajuns conducător al "casei magnaților" și comite al celui mai românesc "comitat" din spațiul ardealo-banatic, Caraș. Era un ortodox convins și în casa lui se vorbea doar românește sau dialectul macedo-român. Cu mari onoruri va fi înmormântat în cimitirul central din Budapesta. Curând

acolo se va ridica un superb mausoleu care s-a sfințit prin Protopopul militar Pavel Boldea, străbunicul matern al semnatarului acestor rânduri.

Cea mai de seamă înfăptuire a lui Emanoil Gojdu a fost stabilirea "Fundației Gojdu" care cuprindea practic întreaga avere colosală a lui. Singurul scop al fundației era să dea burse studenților și elevilor

Alexandru NEMOIANU
(continuare în pag. a 2-a)

ANUL XIII
Nr. 8 (162)

AUGUST
GUSTAR

ADRESA INTERNET
http://www.magazinmr.uv.ro
e-mail: magazinmr@yahoo.com

ISSN:
1453-2700

2007

Nevoia de lideri consensuali la machidoni

(urmare din pag. 1)

două instituții amintite, cât și pe cele peste 70 la număr constituite pe scheletul neamului aromân în România. Dar cum în această perioadă, doar cele două se exprimă, mă voi limita doar la ele și voi publica cele spuse aici, în revista fanion a trustului nostru de presă. Între cele două societăți există, de la ivirea lor în lume, adică de aproape șapte ani, o dilemă din care vorba unui strămoș al nostru cu geniu la reverul talentului „nu pot ieși”. Dar care este dilema și de ce nu pot ieși?

Dilema, oameni dragi, ar fi aceea că, cei din tabăra domnului Zbughea – pentru a fi laconic – susțin că aromânii sunt români, iar cei din gruparea domnului Canacheu afirmă contrariul și anume, că aromânii nu sunt români. Acum, dacă ar fi un moment mai puțin grav, și aș fi solicitat să îmi exprim opțiunea prin vot, aș glumi spunând că „votez cu cel mai prost” asemeni lui Clemenceau, în 1887, cu prilejul alegerii lui Sadi Carnot – nepot al lui Lazare Carnot, „organizatorul victoriei” armatelor republicane și unul dintre creatorii geometriei moderne. Dar aici nu este loc de glumă și nici nu mă simt eu, chemat să arăt prostul cu condeiu – în cazul în care prostul ar exista, desigur. Tot ce pot face eu astăzi, aici și acum, este să rog cele două căpetenii aromâne, mai puțin din calitatea de cetățean român, aromân prin sorginte aflat vremelnic într-o funcție de conducere în cadrul Organizației Internaționale a Aromânilor și mai mult ca scriitor aromân, ca membru al Uniunii Scriitorilor din România, ca președinte al Trustului de Presă Magazin, deci ca om cu un respect aproape mistic pentru cuvânt – fie el rostit ori scris – la masa dialogului. A unui dialog constructiv, pe durata căruia să se privească reciproc, nu ca adversari, ci ca parteneri responsabili, aflați în căutarea adevărului științific – singurul care poate înlocui rumoarea șoptită a ignoranței și în fond, singurul care contează. Altfel, nu peste mult timp, ei vor cădea în desuetudine, devenind ridicoli chiar și pentru membrii pe care îi mai păstoresc. Aceasta este singura cale civilizată și logică de ieșire, de mișcare a lucrurilor din punctul mort în care se află de la înființarea lor juridică. Sigur că în tot acest timp, acuzele reciproce, cum că unii – cei cu românii – iau bani grei de la Guvernul României iar ceilalți – cei cu neromânii – vânează statutul de minoritari pentru a se îmbogăți prin reprezentanți, din care unul ar deveni chiar parlamentar, trebuie să înceteze.

Sigur, astfel de stări conflictuale au mai existat în sânul aromânilor. Au existat, așa cum spuneam odată, de când au ieșit din istorie. Pentru

că ei se pare că au ieșit din istorie înainte de a intra. Studiați-le trecutul și veți vedea că nu mă joc cu vorbele. Certurile intestinale susținute de mândria lor fără margini – balta în care pescuiesc toate relele – a dus la prăbușirea Moscopolei. Bancherul aromân Sina, baron de Hodoș și de Kizdia pe care îl regăsiți în interiorul revistei – cel mai important furnizor de impozit al defunctului imperiu austro-ungar, a fost cel mai înverșunat dușman al marelui Șaguna. Sina - Giorgi Simeon Sina pe numele întreg - devenise, după cum ne arată hrisoavele și faptele sale, un înfocat slujitor al Greciei și implicit al bisericii greco-catolice din Ardealul românesc. Și exemplele continuând, ne-ar duce cu gândul la vorbele unui clasic în viață al politicii românești, Ion Iliescu, care vorbind în vremea domniei sale despre aromâni ar fi spus: „Aromânii sunt români pentru că se mănâncă între ei ca niște câini...”

Nu știu cât îi cunoaște “Titanul din Oltenița” pe aromâni, dar aici a cam potrivit-o. Așa cum încearcă și unii aromâni să “potrivească” o asemănare între ei și evrei, fără să știe că singurul loc în care aromânii se întâlnesc cu Neamul lui Israel este la răspântia tristeții, acolo unde și ei, și noi, ne definim mai mult prin Exod decât prin Geneză.

Iată de ce, acum, când s-a milostivit Bunul Dumnezeu de bătrâna Europă și când ea ne acceptă prin ceea ce ne deosebește și nu prin ceea ce ne desparte, trebuie să devenim consensuali măcar prin lideri. Lideri care să apropie, nu să dezbine. Lideri care trebuie scoși și aleși, conform sfatului unui prieten al meu rabin, nu din sacul cu bani, ci dintre pereții bibliotecilor.

CEI TREI CARE AU FĂCUT UNIREA

(urmare din pag. 1)

români din spațiul ardealo-banatic. (Emanoil Gojdu a fost cel mai de seamă binefăcător al studenților ardealo-banatici.)

Acea fundație a fost cu mare grijă așezată și plănuită a dăinui cel puțin două sute de ani. Fondul principal urma să crească mereu, vreme de cincizeci de ani, și în acei ani burse urmau a fi acordate din ceea ce, superb, testamentul numea, ”camăta cametelor” (dobânda adăugită). Apoi, treptat, se putea trece la extinderea programului și, deci, atacarea “principalului”, dar numai până la 1/5 din valoarea lui, după care din nou acest “principal” trebuia să fie crescut la valoarea inițială. Cu o intuiție fenomenală, Gojdu a investit majoritatea averii sale în bunuri imobiliare care și azi sunt în picioare în Budapesta, unde au valoare de piață, colosală. Ceea ce a realizat “Fundația Gojdu” și însemnătatea ei pentru spațiul ardealo-banatic nu poate fi expedit în câteva rânduri. Faptul ca sute de studenți au fost școliți, faptul că aceste burse au ținut în funcție liceele românești din spațiul ardealo-banatic, din Brașov și Beiuș, etc. etc. Dar un lucru trebuie foarte bine înțeles.

Faptul că după 1 Decembrie, 1918 spațiul ardealo-banatic s-a putut integra României fără zguduiri, fără criză, s-a datorat directorilor de bănci “populare”, care au finanțat unirea și au făcut posibilă funcționarea sistemului administrativ, plata salariilor și pensiilor, etc., profesorilor și învățătorilor care au făcut cu puțință continuarea sistemului didactic și instantaneea lui convertire în limba română, doctorilor și preoților care au păstrat sănătoasă viața fizică și spirituală. Toți acești anonimi, care au făcut cu puțință “România Mare, toți până la unul, au fost bursieri ai “Fundației Gojdu”!

Emanoil Gojdu a fost stimat de Românii ardealo-bănățeni fără rezervă. Ca exemple personale pot menționa că în casa Boldea, din Borlovenii Vechi, casa strămoșilor mei materni, și azi există un mare tablou al lui Gojdu și fotografia ale mausoleului său cu adnotația: “sfințit prin subscrisul (sic!) Protopop militar Pavel Boldea”. Iar prin anii 70 ai veacului XX, la un comentariu vag indiferent al nevestei mele despre Mocioni, Șaguna și Gojdu, bunicul ei, cantorul ardelean din Ciuguzel, Aron Marin, a rispostat aproape în lacrimi: “Tu știi măcar ce vorbești? Țștia sunt sfinții Ardealului!”

Un iezuit celebru - părintele d'Artagnan

Dacă ar fi să-l credem pe Dumas, curajosul gascon a fost, de-a lungul a aproape patru decenii, participant din culise la multe evenimente politice importante: în timpul lui Richelieu, Mazarin și în primii ani de cîrmuire personală a lui Ludovic al XIV-lea. Romanul nu e istorie, dar mulți cunosc, probabil, că intriga principală a fost împrumutată de Dumas din cartea lui Courtilz *Memoriile lui d'Artagnan*, apărută în 1700. Adăugăm că încă înainte cu 13 ani, în 1887, Courtilz publicase *Memoriile contelui de Rochefort*, pe care, de asemenea, Dumas le-a folosit.

Nu se știe încă dacă Dumas a avut cunoștință că autorul *Memoriilor lui d'Artagnan* și-a scris cartea pornind de la o persoană reală, că gasconul d'Artagnan a existat cu adevărat (numele lui complet era Charles de Castelmofe d'Artagnan). Născut în 1623, i-a avut ca prieteni pe mușchetarii Athos, Portos și Aramis, a participat la evenimentele - relatate în cartea lui de Courtilz și a fost ucis în timpul asediului Maestrîcht-ului în 1675.

Gatien de Courtilz s-a născut în 1646 (după alte informații, în 1647), și, prin urmare, putea să se fi întâlnit cu d'Artagnan sau cel puțin cu persoane care l-au cunoscut bine pe locotenentul de mușchetari. Se pune însă întrebarea: sînt demne de încredere informațiile prezentate în *Memoriile lui d'Artagnan*, sau acestea sînt rodul imaginației lui de Courtilz ? Începîndu-și cariera în armată și ajungînd la gradul de căpitan, Gatien de Courtilz a devenit ulterior un scriitor prolific.

Fără îndoială că în operele lui Gatien de Courtilz, considerat uneori, nu fără temei, autorul primelor romane istorice din Franța, adevărul se îmbină cu o anumită doză de imaginație. Totodată, trebuie să ținem seama că *Memoriile* erau privite de contemporani ca o sursă serioasă și demnă de încredere.

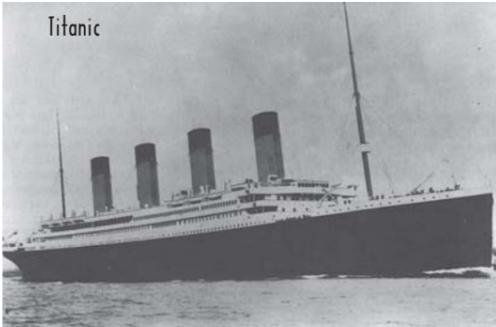
Desigur, d'Artagnan al lui Courtilz rămîne o umbră palidă a personajului literar creat de talentul lui Dumas. Semeț și neînfricat, la fel de nebiruit pe cîmpul de luptă și în disputele la o masă prietenească, cea mai bună spadă a regatului și o minte pătrunzătoare, devotament nestrămutat, și calcul realist, necunoscînd nici un fel de piedici, curaj nemărginit, dispreț față de orice pericol, prezență de spirit în situații grele și cunoașterea intereselor proprii, ardoare a sentimentelor și spirit practic, entuziasm tineresc și cunoașterea profundă a oamenilor, dezinteres nobil cînd erau lezate cinstea și prietenia, laolaltă cu zgîrcenia omului de afaceri care își cunoaște prețul și știe să-și vîndă scump serviciile — doar acest d'Artagnan, pe care l-am cunoscut din romanul lui Dumas, plin de contradicții și elan, de sinceritate și farmec, a cucerit inimile a milioane de oameni. Este puțin probabil ca prototipul lui să fi avut multe din aceste calități îndrăgite de cititorii lui Dumas, dar n-a fost nici un ins de duzină.

S-a păstrat un fragment dintr-o scrisoare trimisă de Mazarin, la 9 noiembrie 1655, unuia dintre partizanii săi: „Englezul pe care vi l-am trimis prin intermediul părintelui iezuit d'Artagnan, vă va transmite, desigur, informații extrem de secrete și importante, după cum și eu am aflat, pe o altă cale, unele lucruri pe care le urzesc Cromwell, spaniolii aflați în Flandra și prințul de Conde”. D'Artagnan în rolul lui Aramis și, în plus, din însărcinarea lui Mazarin — așa ceva nu și-a imaginat nici măcar Dumas.

Dumitru COSTEA

NAUFRAGII CELEBRE

Începutul navigației maritime cu aburi își are data sa certă: 26 mai 1819. Este ziua cînd s-a aventurat în apele Atlanticului primul vapor — „Savanah” — care a reușit să facă traversarea dintre America și Europa în 25 de zile. „Savanah” era o corabie de 380 de tone, căreia i se montase și un cazan cu aburi, deci pentru vremea lui putea fi socotit vapor, deși drumul parcurs l-a făcut mai mult de jumătate cu ajutorul pînzelor. Primul transatlantic căruia i s-a putut spune vapor adevărat a fost „Great Western”, care în anul 1838 făcea traversarea Atlanticului în numai... 18 zile.

În 1866 a apărut primul vapor cu elice — „Pereire” — a cărui viteză era de 14 noduri. La sîrșitul secolului trecut stăpînul absolut al mărilor și oceanelor era transatlanticul „Deutschland”, care ajunsese la viteza de 23 de noduri. Progresul realizat era imens, traversarea făcîndu-se în anul 1900, în mai puțin de opt zile. Treptele urcate au cerut însă sacrificii mari. Statisticile arată că între anii 1819-1900 naufragiile de pe toate mările și oceanele lumii au făcut peste douăzeci de mii de victime. În această perioadă au pierit în valuri — în afară de cîteva mii de corăbii — peste cinci sute de vapoare, dintre care 36 erau socotite uriașe. Cele mai mari naufragii din secolul trecut s-au înregistrat astfel: la 7 mai 1875, vaporul german „Schiller” — 331 de victime; la 3 septembrie 1878, transatlanticul englez „Alice” — 600 de victime. Două catastrofe într-adevăr mari, dar în secolul XX ele urmau să fie socotite neînsemnate, cînd se vor scufunda alți uriași ai mărilor.

Nici una dintre catastrofele maritime cunoscute în lume n-a zguduit omenirea mai mult decît aceea petrecută în noaptea de 14 spre 15 aprilie 1912, cînd a pierit în valurile Oceanului Atlantic uriașul și strălucitorul transatlantic britanic „Titanic”. Acesta n-a fost cel mai mare naufragiu din istorie, dar a rămas cel mai celebru. „Titanicul” plecase în prima sa călătorie, de la Liverpool spre New-York. Undeva la nord de Terra Nova s-a ciocnit de un iceberg uriaș și după cîteva ore de agonie a fost înghițit de apele nesățioase. La bordul său se aflau 2100 de oameni - 908 membri ai echipajului și 1292 de pasageri. Prețul catastrofei a fost imens - 1442 de vieți omenești și 500 000 000 de dolari daune. Despre „Titanic” - s-au scris cărți, s-au compus cîntece, s-au făcut numeroase filme. A rămas, astfel, cunoscut și deplîns, pînă în zilele noastre, în toată lumea și de către toate categoriile de oameni.

Nicolae CERNAT

ENGLEZOAICELE LUI HITLER

În viața lui Hitler au mai existat și alte femei, al căror rol a rămas însă obscur. Unity Mitford era studentă a școlii de Arte frumoase din Munchen. Această tânără de douăzeci și doi de ani, fiica lordului Redesdale, cumnata lui Oswald Mosley, îl întâlnește pe Hitler în 1934, în cursul unei mari recepții. Cele câteva cuvinte, pe care le schimbă cu Fuhrerul, o vor transforma într-o îndrăgostită romantică și pasionată de dictator. Hitler a încurajat sentimentele disperate ale tinerei femei și, în momentul cînd, în 1938, Unity Mitford va suferi de o pleurezie la Bayreuth, Fuhrerul îi va trimite medicul său personal, îi va umple camera cu flori și îi va telefona în fiecare dimineață. Această idilă romantică uimește opinia publică britanică și, puțin timp după acordul de la Munchen, lordul Redesdale se simte chiar obligat să dezminț zvonurile, care circulau în presa engleză. Unity, dăruiată în întregime pasiunii sale, va fi dezamăgită de idolul ei, în cursul toamnei lui 1939, pentru un motiv încă nelămurit (să fi cerut ea Fuhrerului să pună capăt războiului?), în orice caz, la data de 2 ianuarie 1940, cu autorizația excepțională a cancelariatului, ea părăsește Munchen-ul și, trecînd prin Elveția și Calais, sosește în Anglia, suferind de pe urma rănilor, datorate unei încercări de sinucidere ratată. Ea se va retrage într-una din insulele Hebride și va muri la treizeci și trei de ani, în 1945, de meningită. N-a supraviețuit omului care-i înrăurise astfel viața.

O altă femeie care va juca un rol în viața lui Hitler și în relațiile acestuia cu Anglia, este principesa Stephanie de Hohenlohe, prietenă cu familia Bechstein, celebrii fabricanți de pian.

Elena Bechstein, la rîndul ei, protejase pe agitatorul neajutorat al anilor '20 - principesa de Hohenlohe, bine introdusă în înalta societate britanică, a primit de la lordul Rothermere, proprietarul ziarului *Daily Mail*, misiunea să-l contacteze pe Hitler și să-l chestioneze cu privire la restaurarea familiei Hohenzollern în Germania și a Habsburgilor în Austria. Ea a fost primită cu multă simpatie de Hitler în iulie 1933, dar acesta nu și-a luat nici un angajament în privința restaurării, declarîndu-se însă în favoarea unei apropieri anglo-germane.

A urmat după aceea o corespondență Hitler-Rothermere, care a determinat atitudinea de simpatie luată de *Daily Mail* atît cu ocazia reocupării Renaniei (1934), cît și cu prilejul reconstrucției flotei de război germane (1935). Iată, deci, care a fost rolul Stephaniei în viața lui Hitler: o simplă manipulată de biroul Rosenberg, ce viza apropierea anglo-germană, și care nu s-a înfăptuit.

Femeia care și-a legat soarta de Hitler, fiind și ultima din viața sa, a fost Eva Braun.

Paul ȘTEFĂNESCU

La marginea imperiului

Nu demult, aflându-mă la Viena împreună cu feciorul meu Alexandru și cu distinși cosângeni din diferite țări ale lumii, într-o deplasare pe care am numit-o din început „Pe urmele strămoșilor, prin cenușa imperiului”, am vizitat și cele două

Între nevastă și cumnată,
uica Pătru!

catedrale ortodoxe înălțate în „inima” Vienei, de Nicolae Dumba, devenit după înobilare Nicolaus, și de Simeon Georgi Sina, baron de Hodoș și Kizdia. Învierea am trăit-o în catedrala lui

Sina, purtând hramul Sfintei Treimi, din motive care țin mai mult de suflet decât de grandoarea arhitecturii. Și motivul determinant a fost acela că Sina a fost înobilat la Viena cu numele localității în care s-a născut mama fiului meu: Kizdia. Domeniile sale se întindeau din Viena până la Buda și Pesta, pe care le-a unit prin celebrul pod cu lanțuri, prelungindu-se până la Kizdia, adică, până la marginea Imperiului, unde a zidit o splendidă catedrală sfințită în prezența sa. Iată de ce, declinand orice alte oferte de vacanță, m-am reîntors în această vară fierbinte în Kizdia – azi Coșarii – ca într-un exil impus de vipia orașului. Satul, este același din vremea când l-a consolidat Sina, biserica, la fel de măiestroasă, doar oamenii, sunt, bineînțeles, alții. Din păcate, nimeni nu-și mai amintește astăzi de Sina, deși în strană, o placă de granit amintește numele ctitorului.

A lu' Pinii cu muiera lui
în „cocia” cu fân

Kizdia lui Sina

Trecerea spre secolul al XVIII-lea se face în etape. Drumul de ieșire din Timișoara spre Lugoj se degradează treptat, iar din

Drum prin Kizdia României anului
2007, neschimbat de 300 de ani

„dâlma” Topolovățului, la fiecare 5 km parcurși, mă reîntorc cu 50 de ani prin istorie. Când opresc la Brestovăț pentru a mă răcori la o fântână cu cumpănă, mă aflu deja la începutul secolului XX. Înaintez prudent, pe același drum pe care l-a parcurs și Sina atunci când a venit la Sfințirea Bisericii. Florile prafului înălțate de trăsura lui, se reasează parcă încet pe geamurile mașinii mele. Același drum, același praf... Câmpuri pustii, amenințate de pădurile ce înaintază an de an. Totul pare de jur-împrejur înțepenit într-un abandon cosmic. Înaintez cu 4-5 km/h și la o răspântie zăresc în depărtare turla bisericii din Kizdia.

Peste puțin timp, mă voi afla în anul 1800, într-un loc în care orice se poate uita. Într-o localitate pe jumătate pustie, în care ziua de odihnă – una dintre cele mai importante contribuții ale evreilor la con-

Pătru a lu' Militaru, citind revista
„Magazin” în târnaț

fortul și bucuria speciei umane, este păzită cu strășnicie. Un loc în care cel puțin o sută de ani de azi înainte, nu se va mai întâmpla nimic... O așezare omenească, în care un paragraf din Codul de legi al lui Vodă Caragea, pare încă în vigoare. Și anume, acela care glasuieste astfel: „Celor care se apropie cu vâșleagu învârtoșatu de părțile fătăcioase ale unei muieri străine (au pe dinainte, au pre dinapoi, să i se taie scârbavnicul mădularu”.

Nu poți să te întorci prin istorie fără simțul umorului...

Puțin le pasă

Este o zi de iulie caniculară. Pădurile la amiază zac chircite, secate până la măduvă. Apoi, spre seară, scuturându-se de căldura verii, foșnesc a înviere, ieșind din greul zilei pline de vlagă. Pe la miezul nopții, în liniștea dătătoare de sănătate, se aud copacii bătrâni, trosnindu-și trupurile din amorțeală. Vântul care se strecoară tiptil prin „târnaț”, amplifică liniștea. Încet, încet, încet, noaptea își așază mantia peste întreaga așezare. Peste truda vieții. Prin fereastra deschisă,

Vasile Găngu, zis Piuliță,
zis vecinu lu' poetu' Marcel

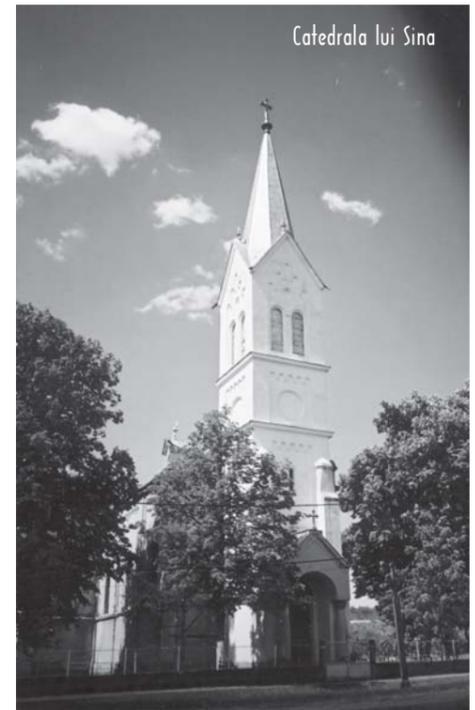
mugetul unei vite rătăcite pe drumul de reîntoarcere acasă te înfioară și-n somn. Indiferent de oră, peste acești oameni stăpânește numai Dumnezeu. Nici guvern, nici parlament. Un sat de oameni liberi și cinștiți ce se va trezi dimineața indiferent la

faptul că hotarele sale fac parte dintr-un stat mafiot.

Produsele muncii lor nu interesează guvernul și nici ei nu se arată interesați de guvern. Puțin le pasă acestor oameni că dincolo de marginile satului conaționalii lor, fură fără nici o rușine, atâta vreme cât cerul lor, în noapte, este de o frumusețe fără seamăn, având în țării cele mai luminoase stele. „Cerul ăsta nu ni-l poate lua nimeni pentru că-l avem de la Dumnezeu”, îmi spune „Piuliță”, moldoveanul ajuns aici prin viscolul sorții și care, cu două brațe, a durat o gospodărie, pe care ar invidia-o mulți orașeni „contemplativi”.

Stau cu el și cu vecinul Petre a lu' Militaru în răcoarea nopții în prispa casei bătrânești, ascultând corul liniștii. La ziuă, oamenii vor porni veseli spre țarini. Unii la întorsul fânului, alții la cartofi, alții la lemne pentru iarnă, lăsându-și gospodăriile și satul în paza lui Dumnezeu. Câmpurile vor răsuna în căldura verii de larma copiilor veseli care îi însoțesc. Vor prânzi cu fața spre biserică, odihnindu-se la umbra căruțelor.

Din orice loc al hotarului turla bisericii se vede ca semn al veșniciei. Biserica lui Sina, despre care ei nu știu nimic. Iată de ce, scriind acestea toate în chiar inima satului lor, mă simt obligat față de ei, de urmașii lor, față de minutul lor consătean Nicolae Ignea și, de ce nu, față de strămoșul meu, să le spun că:

Catedrala lui Sina

„Voreț” de casă părintească

(urmare din pag. a 4-a)

Sina, celebra familie vieneză Sina, a avut ca descălecător pe vajnicul Simion Sina (1753-1820), poate nepotul preotului Sina, care dăruise Bibliotecii din Moscopole un mare număr de cărți. Despre Simion Sina, A. Hâciu scrie că s-ar fi născut la Sarajevo, unde tatăl său s-a aflat un timp ca negustor. În

Baronul Sina

continuare, A. Hâciu (op.cit, p.357) scrie că Simion (sau Simeon) a avut două soții: cu prima, Irena, a avut un singur copil, pe Gheorghe - cel mai celebru -, a doua fiind Ecaterina Gyira, care i-a dat un fiu, pe Ioan, ce-l întâlnim în 1863, ca director al Băncii Sina, căsătorit fiind cu Măria Nicaruși... Despre Gheorghe Simeon Sina (1782-1856), Victor Papacostea citează din Revay Nagy Lexicon, Budapest, 1924, că „a fost un adevărat geniu comercial”. Agențiile sale erau adesea posturi

înaintate ale expansiunii econo-mice a Imperiului Habsburgic. Una dintre cele mai îndrăznețe întreprinderi comerciale ale sale, a fost comerțul cu bumbac din Turcia, prin Vidin, către țările Austriei, în vremea blocadei continentale, Serviciile aduse de el l-au determinat pe împăratul Francisc I, în anul 1818, să ridice această familie la rangul de cavaleri de *Hodoș și Kizdia*.

Ziditorul Ungariei moderne

Mai apoi, Gheorghe Simeon Sina i-a parte la opera de reconstrucție a Budapestei. Împreună cu contele maghiar Szecheny Istvan a contribuit în chip hotărâtor la construirea podului cu lanțuri peste Dunăre, la Budapesta. De altfel, acestei familii Sina i se datorează construcția unor clădiri impunătoare, care au împodobit capitala Ungariei, și în acest sens, trebuie citat Revay Nagy Lexicon, anume volumul XVI din „Nemzetek enciklopediaja” (Enciclopedia națiunilor), Budapest, 1924, ca și studiul lui Th. Capidan, „Macedoromânii din Principatele Române, Transilvania și Ungaria”, apărut în „Calendarul Românului Macedonean”, București, sau lucrarea lui Constantin Papanace, „Fermentul aromân (macedo-român) în sud-estul european”, Constanța, 1995, p.12. Cităm din acesta din urmă: „a contribuit cu dărnicie la înfăptuirea Creditului agrar ungar, la întemeierea Societății de asigurare maghiară, la promovarea căilor ferate și a navigației (...), a creat spitale și orfelinate, Institutul orbilor, Academia Comercială, Teatrul Național, Conservatorul (...), Basilica din cartierul Leopold, Casa Artelor Frumoase,

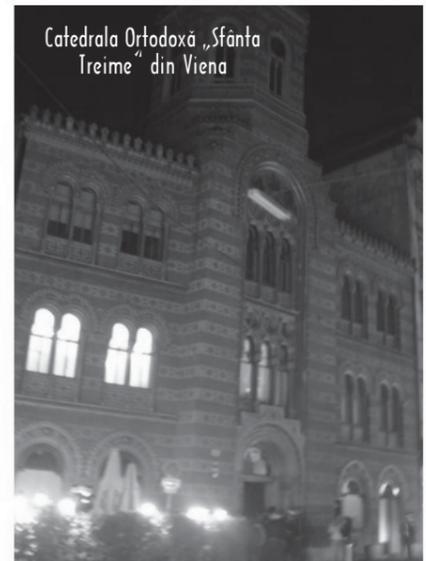

Vasile Todi alături de ambasadorul României la Viena, dl Traian Chebelev

și, mai presus (de acestea), Palatul Academiei de Științe” din Budapesta... Pe scurt, a zidit Ungaria modernă. Deși Victor Papacostea nu înșiră aceste realizări impresionante, el nu uită să scrie că: „Pentru serviciile făcute în Ungaria, Sina fu ridicat de împărat la rangul de baron maghiar, încă din anul 1822”. Și adaugă, acest aspect deosebit: „Casa Sina făcea la această dată și operațiuni bancare; generalul rus Kiselef avea casetă acolo pe la anul 1831“... Din A. Hâciu și Justin Tambozi (vezi lucrările: Vocația constructivă la aromâni, editată în 2002, Editura Justin și George Justinian Tambozi, Enciclopedia aromână, editată în 2000, de aceeași editură) desprindem faptul că încă din timpul vieții lui Gheorghe Simeon

Sina, Banca Sina avea clădiri proprii la Viena, Budapesta și în alte orașe.

A. Hâciu scrie că familia Sina deținea 99 de domenii, cu peste 240 de mii de jugăre, în Ungaria, Austria, Cehia, Moravia și chiar și în Principatele Române. A avut palate superbe la Viena, Budapesta, Atena, Veneția, Paris și alte capitale europene. Afacerile lui de import-export erau atât de considerabile, încât plătea anual taxe vamale însumând un milion de florini. A fost căsătorit cu aromâncă Ecaterina Derra, din bogata familie Derra din Budapesta, și a avut un singur copil, pe Simeon Gheorghe Sina (1810-1876). După datele oferite de Victor Papacostea, la moartea tatălui său, baronul Gheorghe Simeon Sina, în 18 mai 1856, la vârsta de 74 de ani, acesta i-a lăsat fiului său întreaga avere, evaluată la 80 de milioane florini.

Catedrala Ortodoxă „Sfânta Treime” din Viena

Kizdia, capul de pod al afirmării burgheziei în Europa

Autorul acestor însemnări, vorbind la Viena, în limba lui Sina

De la câmpul cu tutun al bunicului, până la întreprinderile bancare ale tatălui, și întreprinderile industriale, de construcții, de asigurări, realizate de ultimul vlăstar masculin, Simeon Gheorghe Sina, s-a desfășurat, de fapt, epoca de afirmare a burgheziei în Europa. Contribuția în acest sens a marilor familii aromâne în centrul Europei fiind remarcabilă. Simeon Gheorghe Sina a fost căsătorit cu fiica proprietarului Constantin Ghyka de Desanfalva, din prospera colonie aromână din Budapesta. Din această căsătorie rezultând 5 fete și un băiat. Fiul și una din fete au murit. A doua dintre fete, Anastasia, s-a măritat cu contele Victor Wimpffen; alta, Irene, cu prințul Mavrocordat; a patra, Ileana, cu prințul Grigore Ipsilante, iar ultima, numită Ifigenia, a devenit soția marchizului francez Eugen de Castries...

Everghet Național

Din lucrările publicate de L.A. Papatthanasu și N.I. Mergiu în Grecia, aflăm că marele comerciant și bancher, baronul Gheorghe Simeon Sina (1782-1856) a fost și consul general onorific la Viena al tânărului stat grec și, pentru sumele fabuloase pe care le-a dăruit și edificiile realizate la Atena a fost declarat Everghet Național. El a fost ctitorul Universității „Capodistriana” din capitala Greciei, al Observatorului Astronomic, al Clinicii Oftalmologice, al Liceului „Arsache”. A finanțat ridicarea Bisericii Metropolitane din Atena și a contribuit cu însemnate sume la consolidarea Băncii Naționale a Greciei (fondată de aromânul aminean George Stavru, 1785-1869, director al unei mari întreprinderi a tatălui său, la Viena). Urmașul baronului Gheorghe, anume Simeon Gh. Sina, este cel care a ctitorit biserica din Kizdia.

Ce e și viața... Peste 200 de ani, un alt aromân, îl va urma în filotimie, demnitate și credință - George Becali.

Nicolae Dumba

COLȚUL DOCTORULUI

Sindroame dispeptice

Sindroamele dispeptice cuprind un grup mare de tulburări digestive care se manifestă diferit: prin greață, când se recurge după caz la vomitive sau antivomitive; prin hiperaciditate sau anaciditate când se apelează la produse farmaceutice specifice acestor sindroame.

Tot în cadrul sindroamelor dispeptice caracterizate prin balonări – la rândul lor fie datorită înghițirii unor cantități de aer o dată cu alimentele, fie datorită unor procese chimice sau biochimice (fermentative) – care pot surveni în procesele digestive, apar colici.

Senzația de balonare este cunoscută și sub denumirea de meteorism, fiind produsă de acumularea în exces a gazelor în tubul digestiv, iar eliminarea lor se numește flatulență.

În cazuri ușoare și medii dispeptice se poate recurge la fitoterapie, utilizând plante sau produse vegetale cunoscute și sub numele de carminative.

Pentru absorbția gazelor se utilizează cel mai simplu absorbant, carbunele vegetal, preferabil din lemn de tei și crusin. Ceaiurile medicinale carminative conțin, în special, plante cu uleiuri volatile și se administrează, de obicei, cu jumătate de oră înainte de mesele principale.

Dr. Carmen POPESCU

SPORT

„NOI VREM PĂMÂNT” (...din Ovidiu Balea)

Aceasta este o fantezie!

Dar așa e când vara e fierbinte. Totul pare fabulos/totul miroase a „performanță”. Mecieri de pregătire cu formații de „răsunet” (de un leu jumate, vorba unei mătuși), cu scoruri care încântă (3-0 cu FC Bihor, 3-0 cu Haiduk Beograd, etc). Piepturi umflate, declarații sforăitoare, achiziții „de marcă” tip Așchiută, brânză tip Karayman, ustensile tip canea. Și-o rezervă de „uhrin” pentru că odată ajuns acolo sus (nu știm unde, dar logic pare că „deasupra”), să facem pipi pe ei, conform declarațiilor făcute la televizor de un iubit conducător.

Porumbii m-au întrebat dacă știu bancul cu cel care se lăuda că a făcut pipi în biroul lui Ceaușescu, adică fără să o scoată din pantaloni? Nu știu! Aceasta este o fantezie!

A, am uitat! Am achiziționat și o culoare, negru, și i-am rugat pe golumbii lavalieri de la Liceul de Artă să ne dumirească ce înseamnă. Răspunsul a venit prompt: e culoarea iubitelor conducătoare, așa că...

Infoiații de la Primărie au și ei fantezia lor. Deși între porumbi, sunt singurii cărora nu le ajungi la cioc, citează cu emfază și susțin cu tărie că citatul (ori „locatul”) din titlu ar fi din Ovidiu Balea, capitolul 150 HA, în care ni se vorbește despre un nou stadion, utilități, baze sportive pentru copii, școală și liceu sportiv, etc. Parcă am mai auzit acest refren acum doi ani! Sufla puțin altfel: centre de copii și juniori, etc. „Am venit să fac performanță!”

În Monitorul Primăriei Timișoara, nr. 16 din martie 2004 se spune: „Structurarea zonei va cuprinde trei module. Pe două dintre acestea se vor construi, prin programe ANL Locuințe pentru tinerii sub 35 de ani (închirieri și proprietate), iar în cel de-al treilea se vor parca suprafețe de teren cuprinse între 250-500 metri pătrați, care vor fi acordate în concesiune tinerilor în conformitate cu Legea 15/2003.

Zona va cuprinde aproximativ 1800 de unități locative noi.”

În 1907 au fost asasinat 11000 de suflete de țărani. Acum, prin ceea ce se pregătește, nu știm câte suflete de tineri vor fi ucise. Golurile, care ar fi trebuit înscrise pe stadion, vor fi deschise adânc, în inimile tinerilor, de oameni care au în piept, în loc de inimă, o casă de marcat.

Fantezia continuă! Cartierul Sol Vento se ridică, cartierul Viola-O. Balea probabil, dacă se va ajunge, mai târziu și la cartierul Dan Păltinișanu în locul stadionului, înseamnă că e întradevăr o performanță!

O primă fază a noului concept despre performanță a început la meciul de prezentare. Un singur comentariu: Respectându-i pe alții, te respecti pe tine! Ceea ce nu s-a întâmplat nici „sus”, nici în iarbă.

Dar așa cum am spus, aceasta e doar o fantezie! Visul urât al unei nopți de vară, în care, orice asemănare cu realitatea e pur întâmplătoare.

Victor ENACHE

Ipoteze și ipotenuze

Răspândirea tracilor

în lume

(urmare din nr. trecut)

În limba română au fost pînă în prezent atestate cîteva sute de cuvinte trace, dar sunt mult mai numeroase în dialectele mai vechi: aromână, istroromână și meglenoromână (care după părerea noastră sunt de fapt graiuri ale limbii tracogeto-dace).

De exemplu: baci, puțină, zer, strungă, muier, casă, strugure etc... sunt atestate ca trace.

Alfabetul de la Histria, singurul alfabet în versuri din antichitate, cu toată influența etruscă, ca și alfabetul plutașilor de pe Bistrița, a fost utilizat de băștinași. Răspândirea Tracilor poate fi probată și prin multitudinea antroponimelor și

etnonimelor, studiind etimologia denumirilor geografice. În limba română s-au perpetuat 134 cuvinte din tracă, iar cca 500 de cuvinte au rezonanță tracă, păstrîndu-se 170 de hidronime și multe toponime, ca și unele denumiri religioase și de cult.

Unele denumiri sub influența slavă s-au modificat, ca de exemplu: Repedeș a devenit Bistrița, Bistra, Bistricioara sau Recea a devenit Holod. Denumirea veche a Mării Negre a fost în tracă PONTUS EUXINUS, ce se traduce prin „PRIMITOAREA”, ce ar putea însemna și schimbarea regimului climatic.

Tracii denumeau apele după calitățile lor: spre exemplu toate apele care aveau ceva rău (erau radioactive) purtau atașat epitetul „negru” sau rău, așa sunt: Crișul Negru, Apa Neagră, Apa Rea, Nera (neagră în latina modificată), Cerna (neagră în slavă) etc...

Deși spațiul tracic e socotit fără scriere, după academicianul bulgar Georgev și savantul rus Perlov: „Tăblițele de la Tărtăria sunt mai vechi cu un mileniu decît scrierea sumeriană”.

Din păcate celelalte civilizații europene nu vor să dea Tracilor prioritatea în scriere sau în religie.

Stefan APENESCU

UMOR EVREIESC

Dimineața, în drum spre casă, un evreu vede în stația de tramvai un domn bine făcut și foarte bine îmbrăcat. Prezența lui îl intrigă, așa că se gîndește: un domn astfel îmbrăcat nu se duce la serviciu la această ora a dimineții. Dacă nu se duce, înseamnă că vine. De unde poate veni în zori de zi un domn astfel îmbrăcat decât de la o damă. Un domn bine vine de la o damă bine. La noi în cartier sunt trei dame bine: Natașa, care-i însă plecată la Leningrad, Rashela, dar de la ea vin chiar eu, și soția mea. Soția mea are trei amanți: directorul ei (fîresc), directorul meu (normal), și un oarecare domn Abramovici. - Bună dimineața, domnule Abramovici! - Bună dimineața. Dar de unde mă cunoașteți? - Simplă deducție.

DI. Itzic o sună pe dna Goldstein :
-Alo, sarut-mâna, ce mai faceți?
- Ce să fac, sunt singură, soțul e pe teren de-o lună...
- Atunci poate îmi permiteți să trec pe la dvs., bem o cafeleuță, facem amor...
- Vai, domnule Itzic, credeți că sunt curvă?
- Da cine a pomenit de bani?

Un evreu pe moarte:
- Soția mea este aici?
- Este aici.
- Fata mea este aici?
- Este aici.
- Băiatul meu este aici?
- Este aici.
- Atunci de prăvălie cine se ocupă?

GH.

Eu nu fac versuri la comandă

- fragment -

Îți scriu și-acuma când îmi spui:
Azi ai să-mi faci o poezie!
“Te rog, nu spune nimănui,
Că-s versuri proaste, spune-mi mie!”

Mai spune-mi că iar mă iubești,
Că inima iar îți e plină,
De dorul frumoasei povești,
De cântec, iubire, lumină.

Să fim la-nceput de alt veac,
Să fim la-nceput de poveste,
Acolo unde urile tac,
Și iubire mai este...mai este...

Alt veac, cu o lume în doi,
O lume de dor și de soare,
În care nu sunt băltoace, noroi,
Și-n care nimeni nu moare...

Mai spune-mi că iar mă iubești,
Că inima iar îți e plină,
De clipa frumoasei povești,
De cântec, de soare și dor,
De raza de foc și lumină!

Victor ENACHE

Albumul cu poze frumoase

Alexandru Todî, président du Bureau de Timișoara de l'Association des Étudiants Francophones de Roumanie, recevant la diplôme à la fin des études de l'Université Européenne d'Été 2007, de la part de Madame Brigitte Le Brethon – maire de la ville de Caen. À droite, l'illustre avocat et conseiller municipal, Maître Bernard Blanchard.

Alexandru Todî, președintele Filialei Timișoara a Asociației Studenților Francofoni din România, primind din mâna doamnei primar al orașului Caen, Brigitte Le Brethon, diploma pentru studiile efectuate la Universitatea Europeană de Vară 2007. În dreapta imaginii, ilustrul avocat și consilier municipal, domnul Bernard Blanchard. Din respect pentru gazde, revista noastră publică textul imaginii și în limba franceză

Viața lor...

Viața-i ca o sărbătoare
Pentru Mihai și Rafael
E-o clipă cutremurătoare
“Un unic și magnific țel”.

Viața lor e semeție
Pe aripi largi de alizeu,
E-o nesfârșită măreție
Ca în Olimpu-acelui Zeu...

Viața-i plină de-afecțiune
Ca Marea Roșie de iubire,
Să fie-atâta perfecțiune
În calea lor spre nemurire?

Când doi Jitani se înfrățesc,
Cununa vieții o-mpletesc!

27.07.2007

Aurel Jicman

Rafael Sanzio

- Îngerul Renașterii...

Mihai Eminescu

- Îngerul Poeziei...

ATENTAT ASUPRA LUI LENIN

A fost Lenin iubit de toată lumea? Nicidecum! Asupra sa au fost mai multe atentate. Unul dintre ele, mai puțin cunoscut, a avut loc în anul 1919. Iată ce povestește despre el, Boris Sokolov, un martor ocular:

„Deseară e meeting. Va vorbi Lenin. Trebuie să-l auzim!”

Tovarășul Ivonin, râzând, îmi comunică această noutate de prisos.

O noutate neînsemnată...

„Lucrătorii spuneau că-i vor pune și întrebări. O se fie mare gălăgie”. Trebuie să mă duc! -răspund eu. Numai că mi-e lene. „Capul meu e un pustiu întreg. Mi-e urât. Mi-e foame, dar pâine n-am. Mi-e dor de dragostea albă, de stepele nemărginite, pașnice și moi, iar pretutindeni e sânge, un războiu de furnici lacome și mânioase. Mi-e dor de apă lină, de apa lacurilor limpezi adânci și peste tot se sbat valurile cenușii, murdare și plictisitoare”.

Ivonin râde: „Rusia e acum ca și sufletul rusesc: furtunos și despicat în două. Să mergem să auzim și pe Lenin.”

Doar și el e căptușala sufletului rus!... Ți-aduci aminte de drăcușorul negru, cel cu copite și cu coada răsucită, căruia îi plăcea să vină la Karamazov? Drăcușorul sufletului rus!... Oare Lenin nu seamănă cu el? Ai? Amândoi râdem... și plecam...

Fabrica „Michelson”. Neagră, imensă. Coșurile înalte, parcă ar fi niște buturuge arse, întunecate. Fabrica e pe jumătate închisă. Nu-i combustibil nici materii prime, ferestrele negre parcă-s ochi de mort, ce privesc fără viața, fără rost, greșos...

Meetingul are loc în sala de modeluri, cu dușumea de beton, care e ticsită de lume. O catedră înaltă, înjghebată în grabă din scânduri și tapetată cu materie roșie: în jurul ei un grup de oameni cu baionete la arme. În loc de curele largi, de pușcă atârnată funii, pe jumătate rupte, cenușii, murdare. Lumea așteaptă pe Lenin și discursurile oratorilor improvizați, mici, sunt ascultate cu plictiseală. Rar se aud aplauze slabe și puține, înapoia mulțimii se deslușește o frământare, la început slabă, mai slabă ca vântul mărilor... Apoi se ivesc în curând și cuvintele ca spuma de mare pe creasta unui val: „A sosit Lenin... Lenin!...”

Mulțimea vuesește, se însuflește. Cu respect și supunere, dă drumul șefului bolșevismului.

Îndesat, cu fața roșie și chel, îmbrăcat cum se cade, cu cămașa scrobăită, parcă ar fi un negustor de mână a doua. „La uită-te la el - e burjuii adevărat. Sătul!” urlă înapoia mea un lucrător slab și mânios. „Are și manșete” - șoptește alături de mine o lucrătoare în bluză caldă, „parcă-i un boier. Uite cum îi sclipește lanțul de aur!”

El vorbea simplu și clar. Vorbea despre puterea sovietelor, despre lupta cu hidra armatelor, tabere negre, despre perfidia socialiștilor-revoluționari. Vorbea despre amicii-inamicii nemți. Vorbea ca omul puternic, ferm și liniștit! Mulțimea îl asculta tăcută.

După discurs, i-au fost aduse trei bilețele. Toate trei cu aceeași întrebare: „De ce detașamentele roșii nu lasă să se aducă pâine și făină pentru moscoviții flămânzi?...”

Lenin bombănește nemulțumit:

„Nu pot răspunde la aceste întrebări. N-am timp. Sunt foarte grăbit”.

Vuetul mulțimii e nemulțumit și supărat. Cineva din fund fluieră. Lenin înconjurat de ai săi, trece prin mulțime, spre poarta rece de la ieșire. La ieșire chiar, un grup de lucrători emoționați, gălăgioși roșii la față, încercuindu-l de aproape și izolându-l, îi pun din nou aceeași întrebare, însă mult mai dârză: „De ce nu înfrânezi pe cei roșii... Să fie înfrânați!” Lenin se supără, scuipă, însă vorbele lui nu se aud. În acest haos răsunară trei împușcături, tăioase, ascuțite ca vârfulurile acelor. Mulțimea speriată se dete în lături spre ieșire. Un „grup de roșii” se rezezi să prindă pe ucigașă. (Dera Caplan era o evreică, socialistă-revoluționară, care cu 12 ani în urmă a răpus pe un mare demnitar țarist, pentru care a stat apoi în Siberia până la revoluție.)

Un grup de lucrători se aruncă s-o apere. Un soldat roșu, mic, negricios, se agăță ca o pisică de mâna ucigașei și cu o voce subțire și pițigăiată, strigă „Puneți mâna! Țineți-o!”

Un lucrător în suman, cu o bărbăție de țap, îl bate cu pumnii în față. Alături trei soldați roșii, izbesc cu paturile puștilor un lucrător bătrân, care încercă să scape pe femeia care trăsese în Lenin focuri de revolver.

Mai liniștită decât toți e înseși ucigașă! Cu fața frumoasă, neturburată, ea tace și parcă-i gata să zâmbească...

Lângă poarta greoaie și neagră, zace Lenin. El rămase în conștiință. Câțiva roșii îl îngrijesc, aduc apă, fug după un medic, împrejurul lui, oamenii fac

un cerc strâns. Și sunt cam alarmați. Cineva aruncă:

„E rănit ușor”.

„E în afară de primejdie”!

„Îmi pare rău că a scăpat cu viață” - aud în urma mea.

„Nenoroc”, îmi șoptește la ureche Ivonin... A avut noroc, Irodul - rostește tare o lucrătoare, parcă aiurită. Subțire, ciupită de vărsat, cu părul lung.

„Ce? Ce ai spus?”

Un soldat roșu, gras, sătul, cu fața mânioasă, pune mâna pe lucrătoare.

„Ce-ai spus, târfă?”...

Se începe bătaia... Am ieșit.

Pe stradă e umed, ploios. Ferestrele fabricii se întunecă mereu de un întuneric de mormânt.

Undeva, alături clipește la o fereastră o lumină singurată și tristă, iar în depărtare sunetele tramvaielor, sună nepăsătoare.

Aceste sunete moarte, nu le pasă de frământarea mulțimei. De bucuria și nenorocirea ei.

ȘTIA STALIN CĂ UNIUNEA SOVIETICĂ VA FI ATACATĂ DE GERMANIA?

Cercetătorii istorici sunt categorici: Da! Deschiderea arhivelor fostei Uniuni Sovietice a adus lămuriri asupra multor enigme, dintre care unele te lasă fără glas. Stalin știa că se pregătește un atac al Germaniei, încă de la 18 noiembrie 1940. Cine-l informase? Nimeni altul decât vestitul Richard Sorge. Transmite informații uluitoare și precise până la 5 martie 1941. Nimic. Stalin părea surd. N-a luat în seama nici avertizările unor militari străini, a unor diplomați. Atașatul militar Sovietic din „Republica de la Vichy” transmite de urgență: „Așa cum afirmă agentul nostru Gilbert, ceea ce eu nu am crezut, conducătorul Werhmachtului a terminat transferul trupelor sale spre frontiera Sovietică și, pe 22 iunie 1941, ele vor ataca pe neașteptate Uniunea Sovietică”. Rezoluția lui Stalin: „Această informație este o provocare engleză. Stabiliți cine e autorul acestei provocări și pedepsiți-l”.

Și, era 4 dimineața 22 iunie 1941. Povestește general-colonel, Dimitri Valkognov: „Jukov telefonează. Secretarul general a ridicat receptorul.

- Vă ascult... Jukov îi raportează că aviația inamică a bombardat orașele Kiev, Minsk, Stavropol, Sevas-topol, Vilnius și altele. Apoi l-a întrebat pe Stalin dacă acesta l-a înțeles. Secretarul general respira greu și tăcea. O greutate paralizantă, colosală, fantastică îi căzuse pe umeri și întrebarea lui Jukov a fost înțeleasă cam greu.

S-ar putea ca în mintea lui Stalin să fi revenit textul telegrammei de felicitare pe care i-o transmisese Hitler cu ocazia aniversării a 60 de ani (21 decembrie 1839):

„Domnului Iosif Stalin

Cu ocazia celei de-a 60 aniversări, vă rog să primiți din partea mea cele mai cordiale felicitări. Cu această ocazie vă transmit și cele mai bune urări. Vă urez multă sănătate, dumneavoastră personal, precum și un viitor fericit popoarelor Uniunii Sovietice, prietene ...”

Stalin tăcea.

- Tovarășe Stalin, m-ați înțeles?

În fine a înțeles. „Zei greșesc, iar prețul greșelilor este fantastic de mare”.

A știut România, înainte, că Uniunea Sovietică, va fi atacată? Ca de obicei, noi aflăm ultimii. Ambasadorul nostru la Moscova habar n-avea că România intrase în război! „A trebuit s-o afle... de la autoritățile Sovietice și de la colegii săi italieni și germani din capitala Sovietică”! Nici chiar ziariștii n-au știut nimic, „Timpul”, relua un comunicat al Agenției TASS care dezmințea zvonurile cu „un apropiat război între Uniunea Sovietică și Germania”, la data de 15 iunie. Tot „Timpul”, consemna cuminte apariția cărții „Cântece țigănești”, de M. R. Parashivescu, iar ziarul „Dacia”, consemna o evocare a poetului Teodor Murișanu despre biserica din Borsec. Într-un târziu ne dezmeticim și noi. Se aude:

„Ostași, vă ordon: Treceți Prutul!”

Această pagină a fost realizată de scriitorul Eugen Șendrea, cu sprijinul editurii Vicovia din Bacău, condusă de domnul Viorel Cucu.

„Curajosul“

Un editorial din hebdomadarul „Săptămîna” (5 septembrie 1980), organul oficial al municipalității bucureștene, m-a împietrit. Nu puteam să-mi cred ochilor, atunci cînd l-am văzut. Articolul era scris în stilul lui Gobbels și Streicher. Faptul că putuse apare într-un organ al partidului comunist era de neconceput. Autorul se dovedise a fi un tînăr versificator de duzină. El folosea la adresa evreilor cuvîntul insultător de „tîrtan”. Orice cititor avizat își amintea că expresia peiorativă de „tîrtan” fusese folosită în trecut pentru a se referi la caracterul fluctuant al populației evreiești, la inaderența sa față de vreo patrie. Limbajul din *Protocoalele Înțelepților Sionului*, falsul devenit „clasic” al autorităților țariste, în prima mea ciocnire cu antisemitismul, cînd huliganul Contici m-a bătut din cauza perciunașilor mei, insulta pe care am auzit-o a fost aceea de „tîrtan”. În articolul menționat se mai vorbește despre „gheșeftari” (în loc de expresia românească „afaceriști”), de o populație „flotantă” etc. Expresiile antisemite sunt... abundente.

I-am scris un memoriu primului secretar al Comitetului de partid al Capitalei, Gheorghe Pană, care era și primar al orașului și membru al Comitetului Executiv al partidului. Revista apărea sub autoritatea sa și mi-am exprimat indignarea în legătură cu articolul. Întîlnindu-l după aceea, mi-am dat seama că nu știa ce să-mi răspundă și că părea încurcat. Nu avea habar cum și de ce apăruse acest articol, într-o revistă a partidului. Era destul de straniu că nici Gh. Mihoc, nici Gh. Pană, cei doi „șefi” al Academiei și al organului de partid care patrona hebdomadarul, nu știau cum de se produsese asemenea situații de-a dreptul incredibile.

Cîteva zile mai tîrziu, „autorul” mi-a telefonat și mi-a spus că ar vrea să mă întîlnească. I-am răspuns că ar putea să vină la mine, la birou. M-am asigurat că ing. Th. Blumenfeld va fi și el de față la întrevvedere. Primele cuvinte ale oaspetelui au fost: „Știți că sînt omul lui Ceaușescu și că vreau să fac pace cu dumneavoastră”. I-am răspuns imediat: „Nu lua numele lui Ceaușescu în apărarea dumitale... Stai jos și spune-mi ce vrei”.

Pe cine nu vrem să sfințim!

„Tu Doamne știi, că cătră scopul meu a alerga doresc: pre Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept, și cu voce cătră tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i trag!”

Andrei baron de Șaguna

Versificatorul a continuat, spunînd-mi că nu este, de fapt, antisemit și că nu se referise la evrei în articolul său. A adăugat: Am mulți prieteni evrei și am avut o iubită evreică”. I-am spus, în cele din urmă: „Nu vreau să te insult și, de aceea, nu-ți voi răspunde. Dar îți cer permisiunea să folosesc un anumit termen. Dacă nu mi-o acorzi, n-am să-ți spun care este atitudinea mea, deoarece nu vreau să calc legile ospitalității: doar te afli în biroul meu”.

„Poetul” a fost de acord să folosesc orice cuvînt doresc și atunci i-am spus: „Ești un fascist”. Știu că, de fapt, nu te insult, deoarece ești mîndru de a fi un fascist. Te chemi Corneliu, ai același nume cu Corneliu Zelea Codreanu, șeful Gărzii de Fier. Diferența dintre voi este că el avea curajul să se declare în fond deschis — fascist, pe cînd dumneata ești un laș. Îmi spui tot felul de povești. Sînt mai bătrîn ca dumneata. Toți antisemiții afirmă că cei mai buni prieteni ai lor sînt evrei”.

Am luat articolul și am început să-l analizez propoziție cu propoziție, cuvînt cu cuvînt, scofîndu-i în evidență tot conținutul antisemit. - El a început să-și pledeze cauza și m-a rugat: „Să facem pace. Să facem o fotografie împreună”.

Venise împreună cu un fotograf evreu, pe nume Rosenthal, angajat la aceeași publicație. De fapt, în ziua următoare acesta mi-a cerut scuze, afirmînd că nu avea habar de ce fusese rugat să-l însoțească la Federație. La mine în birou, era gata să-i ceară să ne pozeze, cînd l-am întrerupt: „Nici o fotografie. Ai îndrăzneala să-mi ceri să mă fotografiez cu dumneata, după ce ai insultat Comunitatea evreiască?”. Am apăsat pe buton și am chemat-o pe secretară: „Vă rog să-l conduceți pe domnul acesta”.

„Curajosul” a fost pus la punct de vreo persoană influentă, ori s-a temut că a mers prea departe. Este singura

explicație pe care o dau vizitei sale.

Dar vehementa mea punere la punct nu a avut un efect de durată asupra lui. Din contra, avea să reacționeze și mai puternic, de data aceasta direct, la adresa mea.

Dr. Moses ROSEN

Despre Mareșal, numai... adevărul

Pentru a afla cât a fost de antisemit Ion Antonescu, îl convocăm ca martor pe unul dintre cei mai cunoscuți publiciști evrei din acea vreme - Marius Mircu. La o jumătate de secol după consumarea holocaustului din România, în cadrul unei dezbateri publice desfășurate în Israel, Marius Mircu consemnează, pentru știința tuturor evreilor deci, că prin legile antisemite ale guvernării antonesciene și mai ales prin legea Centralei Evreilor din România, „a fost creat în România un stat (evreiesc) în stat, spre a-i menține evrei, pe evrei”. În felul acesta au fost posibile unele realizări cu totul extraordinare în contextul european de atunci și nu numai de atunci. Și anume, în perioada 1940-1944:

- „- au fost redeschise toate școlile evreiești din România, închise de regimurile precedente și au fost înființate multe școli noi;
- a fost creată, pentru prima dată în România, o universitate evreiască;
- au fost redeschise, pentru evrei, spitalele evreiești și azilele de bătrîni care mai înainte fuseseră rechiziționate de armată;
- au fost reînființate cele două teatre evreiești, de la București și Iași;
- au fost înființate cantine gratuite pentru evreii săraci;
- evreii aflați în lagărele de muncă obligatorie sau în închisori au fost mereu aprovizionați cu îmbrăcăminte și medicamente;
- evreii deportați în Transnistria au fost aprovizionați cu îmbrăcăminte, alimente, medicamente, unelte gospodărești și unelte specifice meseriașilor;
- cu sprijinul «Centralei Evreilor» au fost readuși în România - deci salvați, din Transnistria cca 2000 de copii orfani;
- autorii evrei și-au putut publica o serie de lucrări (numai eu am scos trei)...(...)”

Ion COJA

Secretele Vaticanului

Tehnica masonică la Vatican

Există un adevărat noviciat pentru ecleziaștii ce sunt agregați la ordinul masonic există o anumită categorie de persoane pe care masoneria le destinează ca specialiști pentru selecționarea posibilor colaboratori dintre ecleziaști, care trebuie să fie înzestrați cu anumite calități: inteligență ascuțită, talent în prefăcătorie, ambiție, intuiție rapidă, generozitate în serviciu. Eventual persoane cu prestanță și aspect plăcut. Toate, daruri excelente pentru a fi ales și destinat masoneriei.

Cînd toate aceste caracteristici se găsesc reunite într-un tînăr ecleziașt, că este el diocezan sau religios nu are importanță, dacă e dotat cu o excepțională intuiție, cultură, expresivitate și spirit comunicativ, se trece la faza de abordare, începînd prin a-i gîdila amorul propriu.

O condiție absolut necesară în această primă fază este ca desemnatul să rămîna complet străin de ce se urzește în jurul său. Tehnica masonică impune dezvăluirii treptate, așa încît afiliatul ajunge să cunoască țelurile sectei puțin câte puțin, și doar cît anume hotărîsc superiorii.

Metodele de abordare sunt multe și mereu altele. O invitație la ambasadă, de ziua națională, o întîlnire neașteptată cu o persoană care se consideră norocoasă să și-l facă prieten pe candidat, un prelat care cere ceva și se simte recunoscător. Pentru început. Vine apoi faza elogiilor: dar ce persoană gentilă ești dumneata, ce inteligență, ce educație, ce farmec! Dar cum este posibil: dumneata ai merita mai mult, te pierzi inutil acolo unde ești...Dar, de ce nu ne tutuim?...Așadar, trebuie să ne gîndim la altceva pentru tine!... Se intră apoi în faza perspectivelor posibile: eu îl cunosc pe acel prelat, acel cardinal, acel ambasador, acel ministru, dacă dorești sau dacă n-ai nimic împotriva, aș putea din toată inima să pun o vorbă bună pentru tine; îi voi vorbi ca despre o persoană demnă de o funcție superioară: de exemplu subsecretar de departament, episcop la..., nunțiu în..., secretar personal al...

Ajuns aici, cel ce face oferta își dă seama imediat dacă posibilul candidat a mușcat momeala, chiar dacă, din falsă modestie, se ascunde în spatele frazelor frivole de circumstanță: dar nu sunt demn, nu mă simt la înălțime, sunt un om obișnuit, sunt alții mai buni decît mine... lucruri de tipul ăsta. Ofertantul este un cunoscător în materie: știe că așa cum prudența e virtutea celor tari, falsa modestie este virtutea ariviștilor, iar cel ce se folosește de ea a depus deja armele.

Prof. Dr. Giuliano BROZZI

Despre o revoluție care nu a mai avut loc

După cîteva calcule greșite P.L., P.S.D., P.C. și U.D.M.R. (pentru prima dată alături de P.R.M., au încercat să-l destituie prin Referendum pe dl. Băsescu. Astfel, sub oprobriul public, mai ales pentru sumele cheltuite cu acest „plebiscit inutil”, poporul și-a menținut opțiunea, președintele ieșind întărit și pare-se mai cuminte. După ce a mai încercat să-l doboare pe Primul Ministru, dl. Tăriceanu, se pare că s-a domolit sau pregătește altceva. De fapt, P.S.D. s-a trezit în brațe cu un guvern marionetă, pe care-l poate doborî cînd vrea și aceasta probabil se va și întîmpla înainte de următoarele alegeri.

Dr. Ec. Ștefan TARJOC